

STARRARPS ORA

Ordet Ora är av mycket gammalt ursprung och dess betydelse är inte helt klarlagd, men det kan ha samband med ordet ör=grus. Ora kan således betyda mark av dålig beskaffenhet och dessutom belägen långt ifrån byn. Starrarps Ora torde ursprungligen utgjort en särskilt avgränsad del av Starrarp.

Kolning av trä omtalas här på 1700-talet, liksom att man där ibland tog upp tillfälliga lyckor för odling. Annars finns inte mycket att hämta ur arkiven om Starrarps Ora före 1800-talet. Om man betraktar Starrarps Ora som enskild by, så är den i så fall av sent datum.

Enskiftet ägde rum redan 1818. Då fanns endast ett torp. Delar av detta torp omtalas här senare som Möllehuset. Torpet hade ett ganska ensligt läge i förhållande till annan bebyggelse i början av 1800-talet. Dess placering hade troligen samband med den skvaltkvarn, som finns markerad på samma skifteskarta cirka 150 meter norrut just där bäcken går över gränsen till Starrarp. Mot Starrarp fanns någorlunda farbar väg, men söderut mot Frenninge fanns endast en kyrkstig genom det då obodda och ödsliga Härderupshult. Stigen finns fortfarande delvis bevarad.

Det förefaller som om de flesta ägoloetterna, som utskiftades tillföll bönder i Starrarps då oskiftade by. Dessa lotter, som gick i öst-västlig riktning, såldes efterhand hela eller i delar till nyodlare och därmed började Starrarps Ora bebyggas. Riksdagsman Mårten Trulsson var en av de sista starrarpsbönderna, som ägde mark i Starrarps Ora. Längre kallades gården 1:59 för Mårten Truls längor och senare bara Längorna.

Johanna Jönsson "Gräischan" utanför sitt hus.

Alldeles intill den omtalade vattenkvarnen byggdes på tidigt 1800-tal ett hus, som senare beboddes av Johanna Jönsson. Hon kallades allmänt "Gräischan". Namnet kom av hennes makes farfar, som hette Gräis Hellman. Förnamnet är ovanligt, men förekom även på andra orter. Troligen ett mycket gammalt soldatnamn. Huset revs i början av seklet. Då byggde emellertid Per och Elna Tu vesson ett nytt hus på samma tomt. De bodde dessförinnan i ett hus uppe i backen rakt norrut. Redan här uppe hade de öppnat en butik på 1880-talet, vilken alltså senare fanns inrymd i det nya huset. Affären upphörde kring 1920. Per Tu vesson var också fiskhandlare. En ko och ett par grisar ingick också i försörjningen.

Fiskhandlare Elofssons fastighet, där vägen mot Starrarps Ora börjar, har anor från 1700-talet. Möllehuset låg där uthuslängan nu ligger. Under lång tid ägdes det av Starrarps kvarn och utgjorde bostad för "mölle- svennen", men här fanns även plats för fler hyresgäster. Möllehuset fungerade som postutlämningsställe fram tills det revs i mitten av 1930-talet. Det nya bostadshuset hade byggts något år tidigare. Den nye ägaren, Jörgensson, ägnade sig åt fasan- och raphönsuppfödning åt Skånska

Möllehuset. Utanför syns Gunnar Lindstrand.

Jägarsällskapet. I nästa hus på vänster hand in på Orevägen var skola inhyrd i början av 1880-talet.

Sedan passerar vi vägen mot Puus och västerut har vi utsikt över de branta lierna, som vintertid är utmärkta skid- och källbackar.

Längs bäcken i dalen finns flera rester av fördämningar för skvaltkvarnar. Nästa anhalt på Orevägen är målare Anders Månssons måleri-verkstad. Ännu finns i trakten möbler, som dekorerats av hans konstnärliga hand. Härifrån har man också en vidunderlig utsikt ända ner till Romeleåsen. Ungefär rakt ner i dalen från målare Månssons fanns tills strax in på 1900-talet Lundgrens smedja. Senare anlades en vacker fisk- och fågeldamm, men även denna är nu borta.

Längre upp i Starrarps Ora, öster om dalen finns resterna av en gård inbäddad i tät granskog, det så kallade Puuseriet.

Väster om dalen finns ännu, väl restaurerat, det så kallade Stavas hus. På senare år har en ny fiskdamm dämts upp i dalen. Det blanka vatt-
net, med de gröna slutningarna där ungdjuren betar, de omgivande ale-

dingarna och den gula stugan i bakgrunden bildar tillsammans en ovanligt vacker landskapsbild.

Knut Thulin, Udåkra har sitt barndomshem i Starrarps Ora. Så här besjunger han sin hembygd.

Se, hur solen lyser på Starrarps Oras by.
Kom med på en vandring bland lier och höjder
när morgondaggen tindrar och dagen är ny.
På vägar och trampade stigar i urgamla bygder.

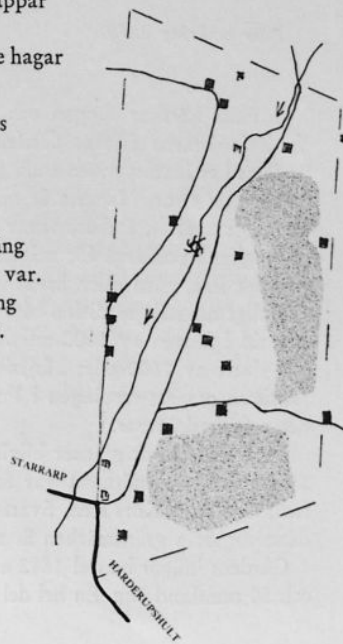
Längst upp i norr, där skogen står tät
kan Du ana ringlande kolmilerökar
och förnimma sotiga människors lågmälta prat
allt medan elden gnager i vedens staplar.

Längre ned gå vi in i den djupa dalgång
där bäcken porlar frisk och ren
bland blommande sippor i stora fång
helt ovetande om isens framfart en gång.

Hör, hur en skvaltkvarn med vattnet klappar
den maler sin mald från stenbundna tegar.
Se, hur djuren bland alträden dansa i leende hagar
när Orans bonde sin nyodling stegar.

Vid dalens slut den hugade kunde köpa snus
och mycket annat till livets nödortft
allt medan björkallén sjöng sitt milda sus.
Av nutids oro allt sådant sopats bort.

Med över femtio själar var byn så rik en gång
men tidens vågskål stjalpte ut den liten var.
I norr kan vandraren lyssna till granens sång
allt övrigt av fädrens odling är fagert kvar.

Starrarps Ora omkring 1870.